

Bevar Høyblokka og Y-blokka!

Uttalelse til behandling i årsmøte 20. mars 2014 Fortidsminneforeningen Oslo og Akershus avdeling

Høyblokka. Foto: Teigens Fotoatelier 1958-59. Oslobilder.no.

Y-blokka med Picassos «Fiskerne». Foto: Siri Hoem 2013.

Fortidsminneforeningen Oslo og Akershus avdeling ønsker å uttrykke et sterkt forsvar for bevaring av arkitekt Viksjøs regjeringsbygninger. Høyblokka med paviljongene og Y-blokka er kulturminner av høy nasjonal verdi. Dette er understreket i Statsbyggs landsverneplan, fredningsforslag og senere i Riksantikvarens utredning 2013. Bygningene har arkitektonisk og kunstnerisk verdi av internasjonal betydning. Etter terrorhandlingen 22. juli 2011 har anlegget fått en symbolsk tilleggsverdi. Riving vil være skandaløst, også i internasjonal sammenheng. Bevaring må være premissgivende for videre utvikling av kvartalet.

Arkitektonisk og kunstnerisk verdi

Arkitekt Viksjø var en pionér innenfor norsk modernisme. Hans viktigste bidrag er utviklingen av naturbetong. Kombinasjonen av naturstein og kunstneriske motiver sandblåst inn i betongoverflata ga arkitekturen estetiske og poetiske kvaliteter. Betongen som konstruktivt materiale ble omformet til et høyverdig fasademateriale. Denne foredlete betongen med integrert kunst var nyskapende også internasjonalt. Kunstneren Carl Nesjars 17 år lange samarbeid med Picasso startet med Høyblokka i 1958. Dette var nybrottsarbeid, mens Y-blokka fra 1969 er vårt ypperste eksempel på hvordan kunsten eksponeres i bybildet. Picassos verk «Fiskerne» pryder gavlen mot Akersgata som en gave til folket.

Høyblokka, paviljongene og Y-blokka er en arkitektonisk og funksjonell helhet som må bevares samlet. De lavere bygningene skaper gode uterom og sikrer luft omkring Høyblokka. Y-blokkas krumme vegg er særlig verdifull som romdannende element. Viksjøs regjeringsbygninger omtales som pionérarbeid i norsk arkitekturhistorie – riving er ikke forenlig med disse verdiene.

Nasjonal historisk verdi

Norge fullførte sin første regjeringsbygning kort etter unionsoppløsningen i 1905, tegnet av arkitekt Henrik Bull. Denne danner nå den tredje veggen i regjeringsbygningenes forplass. Da det nye Norge tok form etter krigen, fikk vi Viksjøs modernistiske regjeringsbygninger. I plassering og materialvalg spiller de opp mot Bulls granittfasade. Dette var arnestedet for utviklingen av den moderne velferdsstaten. Regjeringsbygninger er nasjonale kulturminner. Å rive Høyblokka og Y-blokka innebærer dermed å fjerne vesentlige deler av nasjonens historie. Etter 22. juli, angrepet på vårt felles verdigrunnlag, har bygningene fått betydning også som nasjonalt minnested. Bygningene står som et seiersmerke over det som ikke lot seg knekke.

Ved grunnlovsjubileet i 1914 rev staten vår første stortingsbygning fra 1814. Det var der vår parlamentariske og departementale praksis ble utmeislet gjennom landets første tiår som selvstendig stat. Nå må ikke staten gjøre det samme ved dette grunnlovsjubileet og bruke smålige nytteargumenter for å rive byggverket hvor velferdsstaten og demokratiet ble utviklet i etterkrigstida.

Fortidsminneforeningen har en 170 år lang tradisjon i å kjempe for bevaring av verdifulle kulturminner. Vi er bekymret for hvilke argumenter som stadig fremmes for riving av regjeringsbygningene, enten de er knyttet til økonomi, energikrav eller funksjonalitet. Regjeringsbygningene er solide og representerer betydelige materielle ressurser. I et samlet og langsiktig miljøregnskap kommer bevaring godt ut. Riksantikvarens utredning viser at bygningene lar seg tilpasse til nye krav. Men dette bør handle om andre verdier: kulturminneverdier i vid forstand.

På 1800-tallet ble det revet stavkirker her i landet, senere vurderte man å rive Gamle Aker kirke og Bryggen i Bergen. Viksjøs regjeringsbygninger har tilsvarende verdi, og ingen kan skylde på manglende kunnskap om deres betydning. De må bevares som nasjonale kulturminner for kommende generasjoner, vi har ikke råd til å miste dem. Dette er vår tids viktigste vernekamp.

*Fortidsminneforeningen Oslo og Akershus avdeling
Oslo, 20. mars 2014*

Paviljong med conglobetong. Foto: Siri Hoem 2013.